

درس نهم

سیدجمال الدین اسدآبادی: مردی دارای افکار و عقاید سیاسی، فلسفی، اجتماعی و طرفدار استقرار آزادی در کشورهای شرقی و ایجاد وحدت بین مسلمانان و تشکیل اتحادیه دولت های اسلامی بود. در پاریس روزنام «عروه الوثقی» را منتشر کرد و در سال (۱۳۱۴.ق) در استانبول مسموم شد.

کمال الدین بهزاد: نقاش و مینیاتور ساز مشهور اواخر عهد تیموری و اوایل دوره صفوی است. لقبش کمال الدین بود. شاه طهماسب اول نزد بهزاد نقاشی می آموخته است.

جناس

(۱) هرگاه دو کلمه باشکلی یکسان یا شبیه به هم باشند اما در معنی متفاوت باشند جناس گویند. مانند:

خرامان بشدسوی آب روان چنان چون شده باز جوید روان

«روان» در مصراع اول یعنی «جاری»، «روان» در مصراع دوم یعنی «روح و جان»، پس واژه های «روان، روان» هر دو شبیه هم هستند اما در معنا با یکدیگر متفاوتند پس جناس می باشند.

(۲) هرگاه دو کلمه در چند حرف با هم مشترک باشند آنها نیز جناس هستند.

مانند:

مکن تاتوانی دل خلق ریش و گرمی گنی، می گنی بیخ خویش

دو واژه «ریش و خویش» در حروف «ی، ش» اشتراک دارند و می توانند جناس باشند.

پس: حروف مشترکی که از یک جنس باشند و شعرونثرا زیبا تر و خوش آهنگ تر می کند جناس می گویند.

نمونه سؤال

■ در نمونه های زیر جناس ها را بیابید.

(۱) گریبیم یوسف خود را ز چاه بر پریم با او من از ماهی به ماه

(۲) چنین گفت رستم به رهام شیر که ترسم که رخشم شد از کار سیر

(۳) گرم باز آمدی محبوب سیم اندام سنگین دل / گل از خارم بر آوردی و خار از پای و پای از گل

به گوش آمدش بانگ رخس مرا
مادرون را بنگریم و حال را

چو دید آن درخشان درخش مرا
مابرون رانگریم و قال را

(۱) چاه، ماه: جنا س
(۲) شیر، سیر: جنا س
(۳) گل، گل: جنا س
(۴) درخش، رخس: جنا س
(۵) (برون، درون)، (قال، حال):
جناس